

**A FENYŐRIGÓ (TURDUS PILARIS L. 1758)
FÉSZKELÉSE A RÉTYI NYÍRBN,
KOVÁSZNA MEGYE, ROMÁNIA**

Molnár Lídia

A fenyőrigó Észak-Európában és Észak-Ázsiában fészkelő madárfaj volt, amellyel hazánk területén csak mint téli vendéggel találkozhattunk. Azonban már a XVIII. században megkezdődött egy délnyugat felé irányuló terjeszkedési folyamat, amelynek során a fenyőrigó országunkban is megjelent mint fészkelőmadár. Az első fenyőrigófészket Romániában *Munteanu* találta 1966-ban a Keleti-Kárpátok keleti lejtőin. 1972-ben *Béres* (1973 a–b) észleli fészkelését a Máramarosi-medencében, 1977-ben már a Nyugati-Szigethegység keleti oldalán is kimutatták fészkelését (*Korodi-Béres*, 1977). A Dél-Kárpátok északi lejtőin 1975-ben találják első fészkeit (*Radu-Zsíros*, 1975).

Kovászna megye területén 1980-ban észleltem először a fenyőrigó fészkelését a Rétyi Nyírben. A Rétyi Nyír egy 6–8 km² kiterjedésű, homokos terület a Feketeügy völgyében kb. 520 m tengerszint feletti magasságban. Természetvédelmi terület. A Feketeügy, a Szacsva- és a Béli-patak által határolt terület homokdűnéi között kisebb-nagyobb tavak alakultak ki jellegzetes víznövény-társulással. Az eredeti fafajt, a nyírt (*Betula pendula*) lassan teljesen kiszorítja a telepített erdeifenyő (*Pinus silvestris*) és akác (*Robinia pseudacacia*), valamint a mézgás éger (*Alnus glutinosa*). A Rétyi Nyír korántsem zavartalan terület, tehéncsordák és juhnyájak legelik tavasztól ősziig a nagyobb tisztások, legelők fűvét; egy lenfeldolgozó üzem működik a nyíres közvetlen szomszédságában, ugyanakkor a kirándulók és horgászok népes csapata látogatja ezt a vidéket.

A leírt terület északi szélében, az emberi behatásoknak legjobban kitett helyeken találtam meg a fenyőrigók költőtelepeit. A lenfeldolgozó üzem két oldalán, öreg erdeifenyők ágaira épített fészkekben költöttek a fenyőrigók 1980-ban és 1981-ben is.

A fenyőrigó fészkelését 1980. május 13-án észleltem először, de a fészkelő párok és a régi fészkek nagy száma, valamint az előző években tett megfigyeléseim – a fenyőrigó nyári itt-tartózkodására vonatkozóan – arra engednek következtetni, hogy a fenyőrigó már több éve fészkelhet a Rétyi Nyírben.

1980. május 13. és június 17. között 14 fészkekben láttam a fenyőrigót költeni vagy fiókaikat etetni; ezenkívül találtam még másik 13 lakatlan fészket, amelyeket alakjuk, a fán való elhelyezkedésük, nagyságuk után ítélve szintén fenyőrigó fészkeknek véltem. A következőkben csak a 14 lakott fészket veszem figyelembe.

Az összes fészkek az erdeifenyő oldalágaira épült; kettő kivételével, amelyeket a fatörzs elágazásában találtam. Más fafajokon nem találtam fészket, pedig a műút túlsó oldalán elterülő nyíres is alkalmas lehetett volna fészkelésre. A

Románia területére vonatkozó szakirodalom szerint más vidékeken a fenyőrigó kizárólag lombhullató fafajokon fészkel (*Korodi-Béres, 1979*).

A fészkek magassága 5–20,5 m között váltakozott, a 14 fészkek átlagmagassága 12,8 m volt. Meghatároztam az oldalágakra épített fészkek égtájak szerinti irányultságát, amely a következő volt: kelet – 5 fészkek, dél – 4 fészkek, észak – 2 fészkek. 3 fészkek a fatörzs mellé vagy annak elágazásába épült. A 11 adat alapján nem lehet következtetni, hogy van-e valamilyen szabályszerűség a fészkek égtájak szerinti elhelyezésében. A fészkeket az erdő szélén, 4–5-ös csoportokban, 20–30 m-re egymástól találtam. Mivel a fészkek többsége elérhetetlen magasságban volt, csak 2 esetben ellenőrizhettem azok tartalmát. 1980. május 23-án egy fészkekben 4 jól fejlett fiókat találtam; négy nappal később a fészkek már üres volt. Ugyancsak május 23-án egy másik fészkekben 4 majdnem csupasz fiókat találtam, ezek június 2-án repültek ki a fészkekből. A fészkek külső része erdefenyőgallyakból, szalmából, durva növény szárakból és mohából épült, a belső agyagszerűsét finom fűszálak bélelték. A fészkek méretei a következők: külső átmérő = 17 cm, belső átmérő = 14 cm, mélysége = 6 cm, száraztömeg = 160 g. A többi fészkekben távcsővel figyeltem a fiókák etetését. A táplálékot a fenyőrigók a Feketeügy árteréről gyűjtötték. Mielőtt a fészkekre repültek volna, az etető madarak gyakran megálltak a fenyőcsoport közelében húzódo magasságú vezetéken. A fenyőrigófiókák még alig tudnak repülni a fészkek elhagyásakor. Először a magas fűben rejtőznek, vagy a fa sűrű koronájában maradnak, ahol a szülők még sokáig etetik őket. Jellegzetes, szüleiket hívó hangjuk után könnyen megtalálhatók, így találtam én is 10 fiókat.

Megfigyeléseim az első költésből származó fiókák kikelése és etetése, valamint a második költés időszakára estek. Május 27-én 2 fenyőrigópárnál figyeltem meg a fészkepítéssel kapcsolatos viselkedést. Egy másik fészkekben június 11-én kezdődött a második költés.

1981-ben április elsején még csapatokban láttam a fenyőrigókat. Egy héttel később már megkezdődött a párok kialakulása, a hímek egyre többet énekeltek és kergetőztek. Április 24-én már építeni kezdték a fészkeket, 28-án már 2 fészkekben költöttek. A megfigyelt pároknál csak a nőtény építette a fészket, a hím eközben kísérte, és fészkepítés közben történt a párosodás is. Ebben az évben csak 8 lakott fészket figyeltem meg, amelyeket szintén kizárólag erdefenyőn találtam.

A szakirodalom említést tesz a fenyőrigó és a nagy örgébics (*Lanius excubitor* L. 1758) társulásáról fészkelés idején. Én 3 nagyörgébics-fészket találtam a fenyőrigótelepek közelében. Semmilyen konfliktust nem észleltem a két faj között. Ugyanitt dolmányos varjak (*Corvus corone cornix* L. 1758) is fészkeltek, állandóan veszélyeztetve a fenyőrigó-fészkealjákat. Több elpusztult fiókat is találtam a hátukon vagy fejükön mély sebekkel, valamint ledobált fészkeket. A varjak elzavarásában a fenyőrigók társultak. A területen élő nagyszámú mókusz (*Sciurus vulgaris*) is állandó veszélyt jelentett a fenyőrigók számára. Többször is megfigyeltem, hogy a tojások után kutató mókust a fenyőrigók összetársulva próbálták elzavarni.

A szerző címe:
Lídia Molnár
4000 Sfintu Gheorghe
Str. 16. Sabroarie nr. 10
Jud. Kovasna
Romania

Llteratur-Irodalom

- Béres, J. (1973): Sturzul de iarnă isi extinde arealul in Maramures. Vînat. si Pesc. Sportiv. X. 21 p.
- Béres, J. (1973b): Dovezi documentare privind cuibăritul sturzului de iarnă (*Turdus pilaris* L.) in depresiunes Maramuresului. Rev. Muzeelor. 3. X. 230—232. p.
- Korodi, G. J.—Béres, J. (1979): Contributii la cunoasterea pîndirinii si biologiei reproducerii cocosarului (*Turdus pilaris* L.) în România. Stud. si com. Soci. St. Biol. RSR. Subfiliala Reghin. 189—208. p.
- Korodi, G. J.—Béres, J. (1979): Contributii la cuniasterea dezvoltării postembrionare si a hranei puilor la cocosar (*Turdus pilaris* L.) Stud. si. com. Soci. St. Biol. RSR. Subfiliala Reghin. 209—220. p.
- Kovács, A. (1969): Mestecănisul de la Reci. Aluta. 211—267. p.
- Munteanu, D. (1966): The Fieldfare (*Turdus pilaris* L.) breeding in northern Romania. Bull. Brit. Ornith. Club. Vol. 88. No. 9: 171—172.
- Munteanu D. (1971): Date privind migratia si cuibăritul cocosarului (*Turdus pilaris*) în România. Stud. si com. Muz. St. Nat. Bacău. 255—261. p.
- Munteanu, D. (1974): Further expansion of the Fieldfare in the Rumanian Carpathians. Bull. Brit. Orn. Club. Vol. 94/4: 151.
- Radu, D.—Zsiros, A. (1975): Cocosarul cuibăreste în Carpatii Meridionali. Vînat. si Pesc. Sportiv. VI. 12. p.
- Stollmann, A. (1964): Adatok a fenyőrigó fészkeléséhez a Nyugati-Kárpátokban. Aquila. Tom. 69—70: 195—198.

Angaben betreffend das Brüten der Wacholderdrossel (*Turdus pilaris* L. 1758) im Naturschutzgebiet Rétyi Nyír (Kreis Kovaszna, Rumänien)

Lidia Molnár

In vorliegender Arbeit wird eine neue Brutstelle der Wacholderdrossel (*Turdus pilaris* L. 1758) beschrieben, welche sich im Kreis Kovászna, im Naturschutzgebiet Rétyi Nyír in einer Höhenlänge von 520 m befindet. Hier wurden zwei gesonderte kleinere Brutkolonien festgestellt, welche im Ganzen 14 Brutpaare zählen. Alle Nestern wurden ausschließlich auf Kiefern (*Pinus silvestris*), in einer durchschnittlichen Höhe von 12,8 m gefunden. Anschliessend werden weitere Angaben betreffend die Lage, das Nistmaterial und die Größe der gefundenen Nester gemacht. In der Brutkolonien konnte das Vorkommen des Rauwürgers (*Lanius excubitor* L. 1758) in 3 Brutpaaren bestätigt werden.